

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему: «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі» здобувача ступеня доктора філософії

Токар Любов Петрівни

за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Публічна презентація проведена на кафедрі інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

22 червня 2023 року, протокол №10

1. Актуальність теми дослідження. Реформування національної системи освіти, що нині відбувається в Україні, актуалізує проблеми підготовки майбутніх педагогів, здатних працювати згідно з новими методологічними орієнтирами, які окреслює Концепція Нової української школи. Серед них чільне місце посідає інклюзивна освіта, яка виступає у якості освітньої парадигми, що базується на світоглядних засадах соціальної інклюзії, оскільки рівноправність, доступність та забезпечення якості є основоположним імперативом її функціонування.

Розроблення теоретико-методологічних засад розбудови інклюзивної освіти в Україні та технологічних основ упровадження інклюзивного навчання було започатковано науковцями Інституту спеціальної педагогіки та психології імені М. Ярмаченка (В. Засенко, А. Колупаєва, О. Таранченко, Е. Данілавичюте, О. Федоренко, Л. Коваль та ін.). Сьогоденне визначення окреслює інклюзивну освіту як освітню систему, що забезпечує здобуття якісної освіти на всіх рівнях та у всіх освітніх ланках усім дітям без обмежень та винятків, базується на визнанні рівноправності та урахуванні розмаїтості на основі особистісно-зорієнтованої освітньої моделі шляхом упровадження інклюзивного навчання (А. Колупаєва).

В Україні на сучасному етапі розроблено низку нормативних документів, що регламентують рівні освітні та виховні умови дітей з особливими освітніми потребами (Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази МОН України, Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми «Здорова нація», Концепція розвитку інклюзивної освіти (2010 р.). У переліку важливих завдань реалізації інклюзивної освіти в Концепції визначено удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Розбудова інклюзивної освітньої системи потребує визначення методологічних засад підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти, які беруть безпосередню участь в організації і забезпеченні ефективного функціонування інклюзивного освітнього простору на основі формування професійної здатності виконувати функції наставника, тьютора, модератора й визначати індивідуальну освітню траєкторію дитини з

особливими освітніми потребами.

Розвиток сучасної дошкільної освіти в Україні передбачає гуманізацію освітнього процесу, спрямовує майбутніх педагогів на всебічне розуміння індивідуальних відмінностей дітей і врахування їх під час організації дошкільної освіти загалом. Цим зумовлене суттєве оновлення змісту, організаційних форм і технологій навчання на основі інтерактивних підходів у інклюзивному освітньому середовищі.

Проблеми вдосконалення професійної діяльності та підготовки майбутніх педагогів у системі вищої освіти відображено в дослідженнях вітчизняних науковців (К. Авраменко, Л. Артемова, В.Андрущенко, О.Антонова, Г. Беленька, А. Богуш, В. Бондар, С.Гаврилюк, Н. Гавриш, В.Галузяк, І. Дичківська, А. Кузьмінський, Т. Лісовська, С. Максименко, Т.Поніманська, М. Сметанський, В. Сухомлинський, О. Щербак та ін.); питання підготовки майбутнього педагога закладу дошкільної освіти до професійної діяльності вивчали О. Абдуліна, А. Беленька, О. Богініч, А. Богуш, Л. Зданевич, О. Кучерявий, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, К. Крутій, О.Писарчук та ін. Вагомим для наших педагогічних міркувань стали наукові праці, де висвітлено різні аспекти проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів закладів освіти до реалізації інтерактивних технологій в освітньому середовищі (К. Авраменко, Л. Акпинар, Н. Гончар, І. Зязюн, І. Дичківська, О.Кучай, М. Михайліченко, О. Пометун, О. Щербак та інші). Питання готовності майбутнього педагога до роботи з дітьми в умовах інклюзивної освіти досліджували Н. Назарова, І. Хафізулліна, Ю. Шумилівська та ін.

Проблемі підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі присвячені праці М. Берегова (Дидактико-практична підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах освітнього інклюзивного простору), І. Дичківської (Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності), О. Кас'яненко (Формування готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку в умовах інклюзії), К. Коновалової (Формування професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки), О. Кошіль (Підготовка майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти), Т. Кудярьської (Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до впровадження активних форм педагогічної взаємодії в умовах інклюзивного навчання), А. Кучай (Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності), О. Лис (Адміністративно-правове регулювання інклюзивної освіти у закладах дошкільної освіти в Україні), О. Мартинчук (Теорія та практика підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі), Л. Черніченко (Підготовка майбутніх логопедів до інноваційної діяльності в умовах інклюзивної дошкільної освіти). Однак проблема підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до *реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі* досліджена недостатньо.

Аналіз науково-педагогічних і методичних робіт із зазначеної проблематики дозволив виділити об'єктивно наявні **суперечності** в системі підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти:

- нагальна соціальна потреба реалізації в інклюзивному освітньому середовищі інтерактивних технологій і недостатня готовність майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до їх організації;

- значна кількість дітей, які потребують інклюзивної освіти та низький рівень професійної підготовки педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій;

- реальні здобутки передового педагогічного досвіду з організації інклюзивної освіти і низька реалізація його ідей в освітньому процесі педагогічних закладів вищої освіти.

Виявлені суперечності дозволяють на науково-теоретичному рівні окреслити проблему цього дослідження, що полягає у визначенні напрямів, підходів і засобів підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти, котрі б враховували досягнення вітчизняної і зарубіжної практики.

Об'єктивні вимоги до забезпечення якості професійної діяльності й рівня підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти, з одного боку, й недостатня розробленість науково-теоретичних і організаційно-методичних основ її формування в освітньому просторі педагогічного коледжу, з іншого, зумовили вибір теми дисертаційної роботи *«Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі»*.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконувалося в межах науково-дослідної теми кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Інноваційні педагогічні технології навчання в умовах інформатизації освіти в Україні та за кордоном» (протокол № 8 від 23 грудня 2019 року) та науково-методичної теми Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» «Педагогічна компетентність педагогічних працівників – складова формування інноваційного освітнього середовища» (протокол №1 від 29 серпня 2019 року).

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (витяг з протоколу №21 від 01 серпня 2019 року) та узгоджена в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології Національної академії педагогічних наук України (витяг із рішення №6 від 26 листопада 2019 року).

3. Наукова новизна результатів дослідження

полягає у тому, що *вперше: визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі та експериментально перевірено їх ефективність; теоретично обґрунтовано й розроблено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі; обґрунтовано й охарактеризовано структурні*

компоненти фахової компетентності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти (мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-технологічний); *визначено* критерії оцінки кожного зі структурних компонентів (мотиваційний, когнітивний та практичний) та три рівні (низький, середній і високий) сформованості підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі;

уточнено зміст поняття «підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі», під якою розуміємо цілісну, комплексно структуровану властивість, що поєднує рівень сформованості професійних знань, умінь і навичок, критичного мислення, цінностей, особистісних якостей фахівця, готовність до постійного саморозвитку й самовдосконалення, котра визначає здатність майбутніх педагогів здійснювати професійну діяльність;

удосконалено зміст, форми, методи і засоби підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі;

подальшого розвитку набули шляхи професіоналізації предметної підготовки здобувачів освіти в освітньому середовищі педагогічного коледжу.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що в процесі роботи *розроблено та впроваджено* в освітній процес: авторські навчально-методичні посібники «Дошкільна педагогіка у схемах та таблицях», «Інтерактивні методи у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти: виклики сучасності: фестиваль авторських ідей» та «Інтерактивні технології у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі. Освітній калейдоскоп» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», удосконалену робочу програму з дисципліни «Інклюзивна освіта в ЗДО», онлайн-вправи та завдання сервісу PowToon і програми VideoScribe із навчальних дисциплін «Інклюзивна освіта» та «Корекційна педагогіка», комплекс педагогічних ситуацій, алгоритми, творчі проекти, маршрутні карти та освітні картотеки. Укладено методичні рекомендації для викладачів дошкільних психолого-педагогічних дисциплін.

5. Використання результатів роботи. Основні положення і результати дисертаційного дослідження впроваджено в практику підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти у Комунальному закладі вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (довідка №121/22-03-28-03 від 18.11.2022 р.), Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (довідка №06 /24-1 від 06.12. 2022 р.), відокремленому структурному підрозділі «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка» (довідка №94 від 10.11.2022 р.), Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії (довідка № 402 від 18.10.2022 р.), Комунальному закладі вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» (довідка № 01-09/283 від 13.10.2022 р.).

6. Особиста участь автора. Дисертаційна робота Л. П.Токар є самостійно виконаною та завершеною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. Особистий внесок дисертантки в статтях: «Теоретико-практична підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі», написаної в співавторстві з Шевченко Л. С., полягає у визначенні основних засад змісту теоретичної та практичної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі; «Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі», написаної у співавторстві з Marcin Szwiec Ph.D., Polonia University in Czestochowa, Interdisciplinary Faculty, Poland. Особистий внесок у навчально-методичному посібнику «Інтерактивні технології у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі. Освітній калейдоскоп» дисертантці належить розробка навчально-методичного матеріалу із розділів «Використання сучасних інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі закладів дошкільної освіти» та «Практичний досвід підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі».

Дисертаційна робота виконана на кафедрі інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. *Науковий керівник* – доктор педагогічних наук, професор *Шевченко Людмила Станіславівна*.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Токар Любов Петрівни є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації. Основні положення та результати дослідження висвітлено в 24 наукових працях: 2 статті одноосібно – в провідних наукових фахових виданнях України; 1 – в співавторстві; 1 стаття одноосібно – в періодичному виданні Європейського Союзу (Чехія); 1 стаття в співавторстві – в періодичному виданні Європейського Союзу (Польща); 1 одноосібно – в матеріалах зарубіжних конференцій (Польща); 9 тез одноосібно – в матеріалах конференцій; 6 навчально-методичних посібників одноосібно.

8. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Наукові праці, в яких опубліковано наукові результати дисертації:

1. **Токар Л.П.** Особливості підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вінниця, 2019. Вип. № 54. С. 27-32. DOI: 10.31652/2412-1142-2019-

54-27-31. (Індексується в міжнародній наукометричній базі Copernicus).

2. **Токар Л. П.,** Шевченко Л. С. Теоретико-практична підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2020. Випуск № 76. С. 160-163. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.76.35>. (Індексується в міжнародній наукометричній базі Copernicus).

3. **Токар Л.П.** Реалізація інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі закладів дошкільної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький, 2022. Випуск 207. С. 412-415. DOI [10.36550/2415-7988-2022-1-207-412-415](https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-412-415). (Індексується в міжнародній наукометричній базі Copernicus).

4. **Токар Л.П.** Інклюзивне освітнє середовище в закладах дошкільної освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький, 2023. Випуск 208. С. 309-313. DOI [10.36550/2415-7988-2023-1-208-309-313](https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-208-309-313). (Індексується в міжнародній наукометричній базі Copernicus).

5. **Токар Л.П.** Формування професійної готовності майбутніх вихователів до роботи з дітьми в умовах інклюзивної освіти. *Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу*. Вінниця. 2018. №1(25). С. 14-17.

Наукові праці у періодичних виданнях ЄС

6. **Токар Л. П.,** Marcin Szwieś. Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. *PNAP. Scientific journal of polonia university periodyk naukowy akademii polonijnej*. 41(2020) nr 4. Czestochowa. С. 80 – 86. DOI: <https://doi.org/10.23856/4110>. (Індексується в міжнародній наукометричній базі Copernicus).

7. **Токар Л. П.** Відбір і реалізація дисциплін професійної і практичної підготовки у спецкурсі «Організація освітньої роботи з дітьми дошкільного віку з особливими освітніми потребами». *Multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR: E 24142. No 6 (6) 2021. Praha České republice*. С. 167-178. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-6\(6\)-167-177](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-6(6)-167-177). (Індексується в міжнародній наукометричній базі Copernicus).

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. **Токар Л. П.,** Шевченко Л. С. Розвиток позитивної мотивації майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. *Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук в Україні та країнах ЄС: матеріали міжн. наук.-практ. конф. Люблін, 2020 р. С. 114 – 118. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.29>*.

9. **Токар Л. П.** Педагогічна культура викладача у контексті сучасної освіти. *Психолого-педагогічна підготовка майбутніх фахівців у контексті сучасних освітніх реформ: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Львів, 2018. С. 105-107.*

10. **Токар Л. П.** Особливості впровадження інклюзивної освіти в освітньому просторі України. *Розвиток соціальної роботи та спеціальної освіти: реалії, досвід, перспективи*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Умань, 2019. С. 149-151.

11. **Токар Л. П.** Сталий розвиток в умовах інклюзивної освіти дошкільників. *Актуальні проблеми виховання, розвитку та навчання дітей передшкільного віку крізь призму освіти для сталого розвитку*: матеріали всеукр. (з міжнародною участю) наук.-практ. конф. Хмельницький, 2019. С. 139-141.

12. **Токар Л. П.** Сучасний стан вітчизняної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі. *Неформальна та інформальна освіта як ресурс розвитку особистості* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. Київ, 2020 р. С. 151 – 154.

13. **Токар Л. П.** Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. *Соціально-економічні трансформації у розвитку держави*: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Вінниця, 2021. С. 137-141.

14. **Токар Л. П.** Інноваційні підходи в контексті підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах воєнного стану. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти*: матеріали міжн. (заочної) наук.-практ. конф. Хмельницький, 2022. С. 89-92.

15. **Токар Л. П.** Основні аспекти підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі. *Інноваційні тренди в освіті та науці: від теорії до практики*: матеріали міжн. наук.-практ. конф. Київ, 2022. С. 122-124.

16. **Токар Л. П.** Сучасні технології взаємодії вихователя з батьками як умова реалізації партнерської педагогіки. *Партнерство в освіті та соціальній роботі: сучасні виклики та перспективи*: матеріали міжвузівської наук.-практ. конф. Хмельницький, 2022. С. 132-134.

17. **Токар Л. П.** Зарубіжний досвід використання інтерактивних технологій в інклюзивному дошкільному освітньому середовищі. *Особистісно-професійне становлення педагога в контексті інтеграції України в європейський освітній простір*: матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Вінниця, 2022. С. 112-117.

18. **Токар Л. П.** Розвиток позитивної мотивації майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі. *Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика*: матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конференц. Умань, 2023. С. 186-188.

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації

19. **Токар Л. П.** Дошкільна педагогіка у схемах та таблицях : методичний посібник для педагогів-практиків та студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2017. 65 с.

20. **Токар Л. П.** Тестові завдання з дошкільної педагогіки : методичний посібник для педагогів-практиків та студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2018. 147 с.

21. **Токар Л. П.** Методичні рекомендації до проведення практичних та семінарських занять з дисципліни «Дошкільна педагогіка» : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2019. 152 с.

22. **Токар Л. П.** Інтерактивні методи у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти : виклики сучасності : фестиваль авторських ідей. Вінниця : ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2020. 68 с.

23. **Токар Л. П.** Педагогіка : робочий зошит для практичних занять навчальної дисципліни для студентів освітньо-професійного ступеня «Фаховий молодший бакалавр». Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2020. 162 с.

24. **Токар Л. П.** Інтерактивні технології у підготовці майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в інклюзивному освітньому середовищі. Освітній калейдоскоп. Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2022. 192 с.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Токар Л.П. «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі» за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради Закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а також напряму досліджень освітньо-наукової програми Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Підготовка майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до реалізації інтерактивних технологій в інклюзивному освітньому середовищі», подану Токар Любов Петрівною на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту.

Головуючий публічної презентації:

Р.Гуревич Роман ГУРЕВИЧ,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН
України, директор Навчально-
наукового інституту педагогіки,
психології, підготовки фахівців вищої
кваліфікації Вінницького державного
педагогічного університету імені
Михайла Коцюбинського